Motie
Stemgeheim gegarandeerd

056-2025

Raadsvoorstelnummer: 786777

Naar aanleiding van agendapunt van de raad nr. 3

De raad van de gemeente Houten in de vergadering bijeen op 11 november 2025

Onderwerp: Programmabegroting 2026

De raad, gehoord de beraadslaging,

Overwegende dat:

- De overheid volgens Artikel 29, lid a, sub ii[1] van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York, 13-12-2006, het recht van personen met een handicap moet beschermen om in het geheim hun stem uit te brengen bij verkiezingen en publieksreferenda.
- Het stemgeheim een grondrecht is dat in artikel 53[2] en 129[3] van de Grondwet is vastgelegd.
- Het college in hoofdstuk 3, pagina 25 van de Programmabegroting 2026 schrijft dat het toegankelijke verkiezingen gaat organiseren.
- Dit onder andere toegankelijkheid voor kiesgerechtigheden met een beperking betekent.
- De CDA-fractie een technische vraag heeft gesteld of daarbij ook het volledig stemgeheim als uitgangspunt wordt genomen, bijvoorbeeld voor kiesgerechtigden met een visuele beperking.
- Het college antwoordde dat het de stembureauleden instrueert hoe om te gaan met het helpen van mensen in het stemhokje met een fysieke beperking en het stemgeheim.
- De CDA-fractie in het rondetafelgesprek van 28 oktober 2025 moest concluderen dat het voor kiesgerechtigden met een visuele beperking toch niet mogelijk wordt om geheel zelfstandig, en dus geheim, te kunnen stemmen.
- De CDA-fractie op 11 januari 2024 schriftelijke vragen heeft gesteld aan het college over de aanschaf van een stemmal waarmee kiesgerechtigden met een visuele beperking wél geheel zelfstandig hun stem kunnen uitbrengen.
- De stemmal in ongeveer een derde van de Nederlandse gemeenten wordt gebruikt.
- Het college de schriftelijke vragen op 16 februari 2024 uitgebreid heeft beantwoord.
- Het college toen stelde dat het de huidige mogelijkheden voor kiesgerechtigden met een

[1] het recht van personen met een handicap te beschermen om in het geheim hun stem uit te brengen bij verkiezingen en publieksreferenda zonder intimidatie en om zich verkiesbaar te stellen, op alle niveaus van de overheid een functie te bekleden en alle openbare taken uit te oefenen, waarbij het gebruik van ondersteunende en nieuwe technologieën, indien van toepassing, wordt gefaciliteerd;
[2] De verkiezingen worden gehouden bij geheime stemming.
[3] De leden van provinciale staten en van de gemeenteraad worden rechtstreeks gekozen door de Nederlanders, tevens ingezetenen van de provincie onderscheidenlijk de gemeente, die voldoen aan de vereisten die gelden voor de verkiezing van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Voor het lidmaatschap gelden dezelfde vereisten.

	ITH	D66	GL	NH	VVD	CDA	SGP	CU	PVDA	HA!
Voor										
Tegen										

visuele beperkingen voldoende vindt[4].
- Het college gezien de zeer beperkte vraag naar de huidige mogelijkheden die het college biedt aan kiezers met een visuele beperking én de kosten, nog niet wilde overgaan tot de aanschaf van een stemmal.

- Het college in ieder geval wilde wachten met de aanschaf van de stemmal als de stembiljetten kleiner worden.
- Het college voor de verkiezingen van de leden van het Europees Parlement op 6 juni 2024 overwoog kiesgerechtigden met een visuele beperking actief te wijzen op de mogelijkheid om met een kiezerspas in een gemeente waar wel met stemmal kan worden gestemd, en dus niet in de eigen woonplaats, te stemmen en hiervoor een vervoersregeling wilde treffen, maar dat niet gedaan heeft.

Van oordeel zijnde dat:
- Kiesgerechtigden met een visuele beperking net als elke andere kiesgerechtigden geheel zelfstandig en in het geheim, bij elke verkiezing binnen de eigen gemeente hun stem zouden moeten kunnen uitbrengen.
- Kiesgerechtigden met een visuele beperking niet zouden moeten worden belast met extra administratieve handelingen bij het uitbrengen van hun stem - zoals het aanvragen van een kiezerspas om te kunnen stemmen buiten Houten.
- Kiesgerechtigden met een visuele beperking niet kunnen uitwijken naar een andere provincie of gemeente met een kiezerspas omdat ze daar niet mogen stemmen.
- Voor kiesgerechtigden met een visuele beperking de stemmal een goede mogelijkheid is om geheel zelfstandig te kunnen stemmen;
- Een stemmal beperkte kosten met zich meebrengt[5], maar inclusie en democratie van onschatbare waarde zijn.

Verzoekt het college:
1. Om voortaan bij elke verkiezing en referendum, een stemmal met geluid beschikbaar te stellen op minimaal één stembureau in de gemeente Houten, te beginnen bij de verkiezing van de leden van de gemeenteraad op 18 maart 2026, en kiesgerechtigden en stembureauleden hierover actief te informeren, op een dusdanige manier dat mensen met een visuele beperking hiervan op de hoogte zijn.

En gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening en naam:

Cees de Heer **CDA**	**Marije de Vries** **D66**	**Anne Dubbink** **PvdA**	**Susan van Erp** **GroenLinks**	**Bartjan Meier** **Houten Anders!**

Agna van Rees
ChristenUnie

Toelichting

Stemmal
Een kiesgerechtigde die slecht ziet of niets kan zien, is afhankelijk van een ander die hij of zij moet vertellen op wie gestemd moet worden. Bij een stemmal is het stemgeheim wel gewaarborgd.

Werkwijze
Het stembiljet wordt door een lid van het stembureau in een speciaal ontwikkelde mal met gaatjes gelegd. Via de *soundbox* met koptelefoon krijgt de kiesgerechtigde te horen welke partijen en

[4] Kiesgerechtigden met een visuele beperking kunnen een braille kandidatenlijst aanvragen (2) Op de website van de gemeente staat een gesproken kandidatenlijst. (3) Op elk stembureau is een kandidatenlijst met vergrote letters en een vergrootglas aanwezig.

[5] Zie toelichting.

	ITH	D66	GL	NH	VVD	CDA	SGP	CU	PVDA	HA!
Voor										
Tegen										

kandidaten op de lijst staan. De kiesgerechtigde hoort ook het nummer van de gewenste partij en van de kandidaat op wie hij of zij wil stemmen. Op de mal zijn de partijen met voelbare cijfers en in braille aangegeven. De juiste kandidaat vindt de kiesgerechtigde door, onder de gewenste partij, gaatjes te tellen. Met het potlood maakt de kiesgerechtigde het gewenste vakje rood.

Kosten
De kosten voor de stemmal bedragen op dit moment € 3.170 (exclusief btw). Voor elke verkiezing moet een nieuwe stemmal worden aangeschaft. Voor de *soundbox* zijn de kosten eenmalig een paar honderd euro.

Evaluatie
Het is gewenst om bij iedere verkiezing bij te houden of gebruik is gemaakt van de stemmal. Als blijkt dat er geen gebruik hiervan wordt gebruik bij meerdere verkiezingen kan overwogen worden de stemmal niet meer te laten maken. Dit gegeven ontslaat de gemeente overigens niet van de verdragsrechtelijke plicht inwoners te beschermen om in het geheim hun stem uit te brengen bij verkiezingen en publieksreferenda.

Websites voor meer informatie:
- https://www.oogvereniging.nl/leven-met/stemmen-met-een-oogaandoening/
- https://www.nhnieuws.nl/nieuws/246232/stem-mal-maakt-zelfstandig-voor-blinden-en-slechtzienden-mogelijk
- https://www.oogvereniging.nl/verkiezingen/pamflet/

	ITH	D66	GL	NH	VVD	CDA	SGP	CU	PVDA	HA!
Voor										
Tegen										